

Kamenár dé: „Gospod profesor, vi ste bili v raznih šolah, najrazličnejše knjige ste imeli v rokah in ste poslušali različne učitelje; povédite nam, katero učenje se vam je zdelo najtežje!“

Profesor je govoril premišljeno in modro, kadar je govoril.

A predno odpré gospod usta, da bi povedal svojo misel, zabesedi Jasénovec: „Kaj bi take reči povpraševal! Branju se privaditi je najtežje.“

„Jasénovec, vi ste jo pogodili,“ pritrdi profesor. „Marsičesa sem se učil in si utepal v glavo najtežje stvari, a po resnici lahko rečem: vsega kar znam, bi se naučil lahko sam, če tudi s težavo; a nikdar bi se brez učitelja ne bil navadil slovkovati. Tu mora biti kdo, da kaže dečku: „To je črka *a*, to črka *b* itd.“ Priučivši se deček branju, dobi v roke ključ, ki si s njim odprè zaklad vsakere knjige. S tem ključem v roci hodi pridni deček lahko po vseh shrambah velikanske in prekrasne hiše, ki se jej pravi hiša znanosti in umetelnosti. Resnica je: da imaš le začetek, pa si dober.“

„Saj drugače,“ seže Stanovnik v besedo, „ni tudi pri nas poljedeleih. Če si hočem sezidati hišo, postaviti moram najprej temelj. Da se takó le dela lotim, pa mi potlej zid raste sam o sebi. Tu nas vsakdo ima gotovo toliko izkušnje, da vé, s kakim strahom in s kako pazljivostjo pričenjavo novinec novo delo. Na primer: Kako pázi mlatič, vzešči prvič cép v roki, da prav udarja in o pravem času. Posmehívajo se celó njegovej skrbljivosti. A priučivši se temu delu, tolče pravilno, naj bi tudi na pol drémal.“

Jos. Gradščan

Smrdokavrino gnezdo.

Ded se sprehajajo z vnuki ob polji. Mlajši se drže deda ter verno poslušajo, kar jim pripoveduje izkušeni starec, a največji, Milan po imeni, skače na desno in levo, pobežava v mišje róve, razsipava krtíne, pleza na drevesa za tičjimi gnezdi itd. Živ nepokoj ga je. Ded ga svaré rekoč: „Ne letaj vedno okrog; obleko si mažeš in trgaš. Glej, kakó so tvoji bratci mirni, pridruži se še ti njim!“

Milan ne posluša slabotnega starca, temveč kakor prej vse prevonjáva, pretipáva in prebrskáva.

Pridejo mimo oreha, ki je imel v trobji malo od tal precejšno duplo. Zgonjivi Milan se požene na drevo ter poseže z roko v votlino. A naglo jo vzmakne, ker mu od smrdokavrinega gnezda nestrpen smrad udari v nos.

Pri bližnjem studenci so počivali ded z vnuki. Milan si je umival usmrajeni roki in otepal oprášeno obleko. A ded so ga tako-le opominali: „Kdor, kakor ti, vse prebrska, temu od marsikod neprijeten duh nasproti pridehtí, kdor hoče vse poizvedeti, ta marsikaj neprijetnega o samem sebi poizvé in kdor se v vsak prepir vtika, óni še vselej zdrave glave ne odnese. Zvédavost in prava ukaželjnost si sta nasprotni stvari. Zadjno vam vsem priporočam, a prve se ogiblajte kakor steklega psá!“

Jos. Gradščan.